

سرشناسه: اخوان، محمد علی.

عنوان: شفاایم از اوست؛ کلیات داروشناسی

تکرار نام پدیدآور: محمد علی اخوان.

مشخصات نشر: قم: عصر صادق، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: ۲۴۶ ص.

فروست: حکیم باشید: دفتر هشتم.

بهاء: ۳۰۰۰۰ ریال: ۸-۳-۹۶۵۲۱-۶۲۲-۹۷۸. ISBN.

وضعیت فهرست نویسی: فبا.

یادداشت: عنوان دیگر: کلیات داروشناسی اسلامی.

یادداشت: کتاب نامه: ص [۲۴۷] - ۲۴۸. همچنین به صورت زیر نویس.

موضوع: پزشکی سنتی.

موضوع: داروشناسی -- متون قدیم تا قرن ۱۴.

موضوع: گیاهان دارویی -- مصارف درمانی.

موضوع: پزشکی سنتی - نسخه ها و دستورالعمل ها.

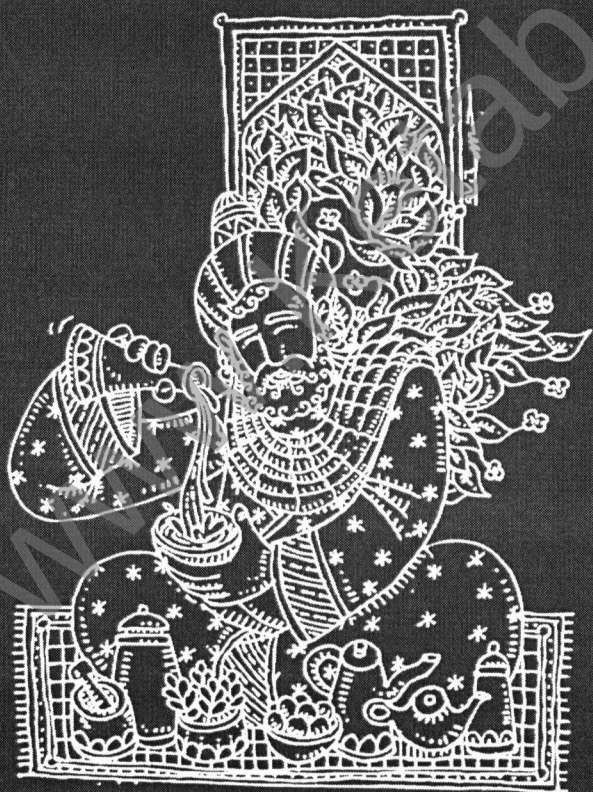
رده بندی کنگره: ۱۳۹۸، ۸. ش ۷ ح ۳ الف / R ۱۳۵.

رده بندی دیوی: ۱۶۰.

شماره مدرک: ۵۷۷۴۷۴۵.

۵ باشید حکیم ۸

شفایم از اوست
کلیات داروشناسی

محمد علی اخوان

سرویس ترویجی تبلیغی

شفایم از اوست کلیات داروشناسی

نویسنده	محمد علی اخوان
ناشر	عصر صادق
طرح جلد و صفحه آرایی	حسین ونکی فراهانی
ویراستاری	احمد رمضانی
ناظر چاپ	محمد صادق زارع
لیتوگرافی	نقش
چاپخانه و صحافی	کوش
نوبت چاپ	اول / ۱۳۹۸
شماریگان	۱۰۰۰ جلد
شابک جلد	۹۷۸-۶۲۲-۹۶۵۲۱-۳-۸
قیمت	۳۰۰۰ تومان

تمامی حقوق برای مؤسسه رویش مهدوی محفوظ است

مرکزپخش:

قم، خیابان ۱۹ دی، خیابان فرهنگستان، خیابان اطلس، کوچه هشتم، پلاک ۱۹

تلفن: ۰۲۵۳۷۵۰۱۷۲۹ و ۰۹۰۱۷۴۸۰۵۳۷

فهرست

۷.....	مقدمه
۱۳.....	فصل اول: مبانی، تاریخچه و اصول دارو درمانی
۱۹.....	اصول حاکم
۴۱.....	فصل دوم: مفردات دارویی
۴۱.....	مفردات روایی
۴۷.....	تبیین برخی مفردات پرکاربرد
۱۲۹.....	فصل سوم: داروهای مرکب
۱۲۹.....	مركبات اینا بسطام
۱۶۵.....	داروهای مزاجی
۱۷۰.....	داروهای خاص و مرتبط با اعضای گوناگون بدن
۱۹۰.....	آرایشی و بهداشتی
۱۹۳.....	سرمه ها
۱۹۹.....	سعو ط ها
۲۰۶.....	مرتبط با زنان و مسائل جنسی
۲۱۱.....	مرتبط با مردان و مسائل جنسی
۲۱۳.....	کیست ها

سویق‌ها..... ۲۱۶

دستورالعمل‌های دوائی و دعایی..... ۲۱۹

چای‌ها..... ۲۳۰

تذکرات..... ۲۳۶

منابع و مآخذ..... ۲۳۷

کتاب دیگر مؤلف..... ۲۳۹

مقدمه

چهار شیوه درمانی مهم عبارت‌اند از: غذا درمانی، دعا درمانی، درمان‌های یدای و درمان‌های دارویی. در میان این شیوه‌ها، استفاده از دارو، آخرین راه‌کار محسوب می‌شود و اولویت با درمان‌های دیگر است.^۱

در مواردی که مصرف دارو ضرورت یابد، از چه نوع دارویی استفاده کنیم؟ افراد مختلف از داروهای متفاوتی مانند: داروهای شیمیایی یا سنتی ایرانی یا داروهای مبتنی بروحی و روایات استفاده می‌کنند و هر کدام برای خود استدلال‌هایی دارند.

داروهای شیمیایی به سرعت، عوارض بیماری را برطرف می‌کند و بدون رفع علت بیماری، گاهی به سرعت علائم بهبودی ظاهری، آشکار می‌شود؛ ولی اصل بیماری در بدن باقی می‌ماند. اشکال مهم دیگر، استفاده از ترکیباتی همچون الکل و برخی مواد اولیه نجس^۲ در تولید داروست.

۱. «شُرِبَ الدَّوَاءُ لِلْجَسَدِ كَالصَّابُونِ لِلثَّوْبِ؛ يَنْقِيهِ، لَكِنْ يَخْلِفُهُ؛ دَارُو هَمَانَنْد صَابُونِ اسْت؛ چرا که صابون هر چند تمیز است، ولی کم‌کم الیاف پارچه را نیز از بین می‌برد.» ابن‌ابی‌الحدید، شرح نهج البلاغه، ج ۲، ص ۳۰۰.

۲. درمان ضعف جنسی: آمپول تستوایرون «testoviron» برگرفته از: بیضه میمون.

بر اساس شواهد موجود، احتمال استفاده از ژلاتین خوکی در تولید برخی کپسول‌ها بسیار زیاد^۱ و عمده مواد اولیه داروهای شیمیایی، وارداتی است. نکته دیگر آن که مصرف این داروها، پیوسته جریان استعمار دارویی را در کشور تقویت می‌کند.

از سوی دیگر به داروهای طب سنتی ایرانی نیز نقدهای جدی وارد است. در منابع طب سنتی ایرانی، نسخه‌های حرام به وفور دیده می‌شود؛ مانند:

«توصیه به مصرف گوشت جوجه تیغی و کرم خاکی سرخ در درمان یرقان،^۲ مصرف گوشت جغد در درمان آسم،^۳ مصرف گوشت راسو و شراب در درمان صرع،^۴ مصرف بیضه سگ در کمک به فرزند پسرآوری، مصرف مغز خرگوش برای ملین،^۵ مصرف کبد گرگ برای بیماری‌های کبد،^۶ مصرف خون قاعدگی برای نقرس،^۷ مصرف مدفوع سگی که فقط استخوان خورده برای رفع اسهال،^۸ مصرف مدفوع خوک برای پهلودرد،^۹ مصرف فضله موش و کندر برای سنگ کلیه^{۱۰}».

۱. ر.ک: مصاحبه حجت الاسلام والمسلمین کلانتری مسئول نمایندگی ولی فقیه در سازمان دامپزشکی با رسانه‌ها درباره بی‌توجهی به واردات شرعی ژلاتین.

۲. ابوعلی سینا، قانون، ج ۳، ص ۳۳۹.

۳. همان، ج ۲، ص ۱۲۴.

۴. همان، ص ۲۱۲.

۵. همان، ص ۷۶.

۶. همان، ص ۱۹۳.

۷. همان، ج ۳، ص ۷۸.

۸. همان، ج ۲، ص ۳۳۸.

۹. همان، ص ۱۴۲.

۱۰. همان.

البته ذکر این نسخه‌ها در کتب طب ایرانی، دلیلی بر تجویز آن به وسیله حکمای اسلامی نیست؛ ولی منابع طب ایرانی را مخدوش می‌کند. به عبارت دیگر طب ایرانی در وحی ریشه دارد؛ ولی رفت و بازگشت این طب به یونان، تجربیات خرافی بسیاری را به آن وارد نمود. برای استفاده از توصیه‌های وحیانی طب ایرانی به محکی دقیق نیازمندیم که بهترین پیشنهاد، گسترش و تعمیق طب اسلامی-ایرانی می‌باشد که دغدغه مهم رهبری است.^۱

اقدام به درمان، گاهی خسارت‌ها و ضمان‌های شرعی ایجاد می‌کند. برای توصیه یک دارو، حجت شرعی لازم است. «تمسک به نسخه‌های ناب روایی»، حکیم و داروساز را از آزمون و خطا و چه بسا زیان باز می‌دارد.^۲ در ادامه چند روایت مهم در تأیید توقیفی بودن طب تقدیم می‌شود: سید ابن طاووس رحمه الله در کتاب نجوم از رساله ابی اسحاق طرطوسی روایت کرده است:

«خداوند، آدم را از بهشت بیرون کرد و دانش هر چیزی را به وی آموخت؛ از جمله این دانش‌ها، نجوم و طب بود.»^۳
امام صادق علیه السلام فرمودند:

۱. محمدحسن طریقت منفرد، وزیر اسبق بهداشت در سخنرانی پیش از خطبه‌های نماز جمعه تهران، با موضوع «ضرورت احیای طب اسلامی برای نیازمندی‌های اساسی درمان بشریت». روزنامه کیهان، ۹۴/۷/۱۸.

۲. تنها راه شناخت داروها، راه وحی و از طریق انبیا است.

۳. «رَوَى السَّيِّدُ ابْنُ طَاوُوسٍ فِي كِتَابِ النُّجُومِ عَنْ رِسَالَةِ أَبِي إِسْحَاقَ الطَّرْطُوسِيِّ أَنَّهُ تَعَالَى أَهْبَطَ آدَمَ عليه السلام مِنَ الْجَنَّةِ وَعَرَّفَهُ عِلْمَ كُلِّ شَيْءٍ فَكَانَ مِمَّا عَرَّفَهُ النُّجُومُ وَالطَّبُّ.» محمدباقر مجلسی، بحار الانوار، ج ۵۵، ص ۲۷۵.

«آن گاه که خداوند -عزوجل- آدم را از بهشت بیرون کرد، صد و بیست شاخه درخت [میوه] همراهش نمود که چهل شاخه آن از میوه‌هایی بود که درون و بیرونش خوردنی است و چهل شاخه آن از میوه‌هایی بود که درونش خوردنی و بیرونش دورریختنی است و چهل شاخه آن، درونش دورریختنی و بیرونش خوردنی. همچنین کیسه بزرگی، همراه آدم نمود که در آن بذر همه چیز (میوه، سبزیجات) بود»^۱.

ایشان در نامه‌ای به مفضل، معروف به اهلبلجه، به طور صریح، طب را توقیفی و مبتنی بروحی دانستند و فرمودند: حکیمی از هند پیش من آمد و با او مناظره‌ای داشتم. به وی گفتم: آیا زمانی بوده که مردم، طب و منافع آن را -مانند همین هلیله، امثال آن- نمی‌شناختند؟ گفت: آری. گفتم: از کجا به آن راه پیدا کردند؟ گفت: با تجربه، مقایسه. گفتم: چگونه به این فکر افتادند که تجربه کنند و از کجا فهمیدند این کار به مصلحت بدن‌های آن‌هاست.... او باید در اولین دفعه که این دواها را می‌خورد، می‌مرد؛ چون به آن‌ها جهالت داشت و سود و زیانشان را نمی‌دانست و بیشتر آن‌ها سم قاتل است....^۲.

۱. امام صادق (ع): «لَمَّا أَهْبَطَ اللَّهُ -عزوجل- آدَمَ مِنَ الْجَنَّةِ أَهْبَطَ مَعَهُ مِائَةٌ وَعَشْرِينَ قَضِيبًا، مِنْهَا أَزْبَعُونَ مَائُوكُلُ دَاخِلُهَا وَخَارِجُهَا وَأَزْبَعُونَ مِنْهَا مَائُوكُلُ دَاخِلُهَا وَيُزْمِي خَارِجُهَا وَأَزْبَعُونَ مِنْهَا مَائُوكُلُ خَارِجِهَا وَيُزْمِي دَاخِلُهَا وَغَرَارَةٌ فِيهَا بَذْرُ كُلِّ شَيْءٍ». شیخ صدوق، خصال، ص ۶۰۱؛ محمدباقر مجلسی، بحار الانوار، ج ۱۱، ص ۲۰۴؛ حسین محدث نوری، مستدرک الوسائل، ج ۱۶، ص ۴۶۲.

۲. «فَكَرَفِي هَذِهِ الْعَقَاقِيرُ وَمَا خَصَّ بِهَا كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهَا مِنَ الْعَمَلِ فِي بَعْضِ الْأَدْوَاءِ فَهَذَا يُغَوِّرُ فِي الْمَفَاصِلِ فَيَسْتَخْرِجُ الْفُضُولَ الْغَلِيظَةَ مِثْلَ الشَّيْطَانِ وَهَذَا يَنْزِفُ الْمِرَّةَ السُّودَاءَ مِثْلَ الْأَقْتِمُونَ وَهَذَا يَنْفِي الرِّيحَ مِثْلَ السَّكِينِجِ وَهَذَا يَحُلُّ الْأَوْرَامَ وَاشْبَاهَ هَذَا مِنْ أَعْمَالِهَا فَكُنْ جَعَلَ هَذِهِ الْقَوَى فِيهَا أَلَّا مَنْ خَلَقَهَا لِلْمَنْفَعَةِ؟ وَمَنْ قَطَّنَ النَّاسَ لَهَا أَلَّا مَنْ جَعَلَ هَذَا مِنْهَا؟ وَمَتَى كَانَ يُوقَفُ عَلَى هَذَا مِنْهَا بِالْعَرَضِ وَالْإِتْفَاقِ كَمَا قَالَ

اهل بیت علیهم السلام بر توقیفی بودن طب از جانب خدا تأکید داشتند. هزاران نسخه کاربردی در دارو و داروسازی روایی وجود دارد. تنها در کتاب «تَلْعُكْبَری» ۸۰۰ روایت در این باره نقل شده است. تلاش می‌شود در این کتاب، برخی از این روایات، تحلیل شود.

در این کتاب، طی دو بخش، داروشناسی و داروسازی مبتنی بر روحی بررسی خواهد شد. در پایان از سرکار خانم احسانه زهتابچی تشکر می‌کنیم که ما را در تدوین این اثر یاری نمودند.